

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorum Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Quoniam uidebo caelos tuos, opera digitorum tuorum, lunam & stellas,
quætu fundasti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

regem uel mortem donec eruperint, & in sacras literas transpositi, uerbum dei
 mutare ceperint: Quin potius insignibus ornantur, loco & nomine donan-
 tur, in foro salutantur, & Rabi uocantur, & sunt Magistri Nostri eximij. Non
 habet ista doctrina inimicos & ultores, nisi quo modo uel Pilatus & Herodes
 inter se, aut Pharisei & Saducei. Nam & Thomistas, Scotistas, Modernos, tñ
 sacerdotes, episcopos, & religiosos, hodie nullum fuerit negotium, conuenire
 aduersus Christum, licet inter se immortali dissidio pugnent. Sicut psalmo. ij.
 propheta nō immerito admiratur: Reges terræ, cum essent inimicissimi, tamen
 in propheta nō immerito admiratur: Reges terræ, cum essent inimicissimi, tamen
 astutisse: Et principes sacerdotū, factionibus mutuis dissotiatissimos, tñ aduer-
 sus dominum & Christum eius cōuenisse. Hæc dicta uolo ijs, qui uerbum dei
 pure proponūt tradere, ut sciant sese huius uersus lege tanto plures & maiores
 inimicos & ultores habituros, quo corruptius est seculum istud nouissimum,
 & speciosior species titulorum, nominum, dignitatum, officiorum, rituum, sub
 nomine Christi inualuit. Sta fixa sententia: Ex ore infantium non perfici, nisi
 uirtutem quæ habeat aduersarios, & destruat inimicum & ultorem. Non em̄
 ijs prædicatur, qui iam sunt amici, sed inimicis. Verbum Crucis est, & scanda-
 li, si non mortificat aut offendit, uerbū crucis esse desijr.

Quoniam uidebo cœlos tuos, opera digitorum tuorum, lunam
 & stellas, quæ tu fundasti.

Quā sollicitus est optimus spiritus dei nos inflare, superbos, animosos, &
 ut ad uocem alludamus, spirituales reddere, hoc est, uentosos, tumentes, ple-
 nos, aduersus inimicos & ultores, sed non nisi in fiducia sui. Dixerat, infantes
 & lactentes esse, quorum est infima & impotentissima forma, ut quæ indigeat
 in omnibus iuuari, omni passioni per se exposita. At eisdem nūc appellat cœ-
 los dei, formam scilicet rerum omnium supremam & potentissimam, ut quæ
 lumine, motu, fulgore, tonitru, pluuia, & alijs operationibus nihil non possit,
 & faciat in omnibus sibi inferioribus. Neq; enim cōuenit satis, ut hoc loco cœ-
 los uisibiles intelligamus. Quæ enī esset cœli iactantia maximi prophætæ tam
 gaudiosa, se uisurū esse cœlos, quos & bestia agrī, & uolucres, aut, ut multum
 demus, impijssimi homines uident. Ac forte nō sine causa adiecit pronomen
 Tuos, quo se ostenderet, non de quibusuis cœlis loqui, sed de ijs, qui sint non
 hominibus cœli, sed deo soli, ut in quibus ipse solus habitat, quos solus noue-
 rit, qui sibi soli seruiant. Nam hi uisibiles cœli & nostri cœli sunt, ut qui nobis
 quoq; ad corporalia seruiunt, nobis cogniti. Quod si hæc parum mouent, mo-
 ueat Apostolus Heb. ij. qui ingressurus huius psalmi interpretationem, uo-
 cat orbem terræ futurum, dicens: Non enim angelis subiecit orbem terræ futu-
 rum, de quo loquimur. Quanquam ego, si quis contenderit, non resistam,
 hunc uersum intelligi de cœlis nouis, & terra noua, quæ creabuntur in die
 nouissimo. Sicut Petrus prædixit. ij. Pet. ij. ut in fine mundi destructis inimi-
 cis, & ultoribus uniuersis, transeuntibus cœlo & terra, in nouam faciem om-
 nibus mutatis, electi uideant & lætentur. Sicut dicit Isaias. lxx. Ecce ego creo
 cœlos novos, & terram nouam, & non erunt in memoria priora, & non ascen-
 dent super cor, sed gaudebitis & exultabitis, usque in sempiternum, in his quæ
 ego creo. Et hunc sensum iuuat uerbum futuri temporis, Quoniam uidebo.
 Cur enim uisurum se diceret, nisi futuros, & alios cœlos significaret. Sed, &

Q ij Apostolus

Apostolus ad Hebræos. ij. cum inducit psalmum. cj. de mundis cœlis sicut amicum &c. uidetur hunc psalmum. de futuris cœlis intelligere. Qui huius sensui uolet cōsentire, dicit in præcedēti uersu descriptum totius Ecclesiæ usque ad finem mundi negotium, q̄ aliud non est, q̄ perfici uirtutem ex ore infantium, & destrui inimicum & ultorem, adeoq̄ & ipsum peccatum, & peccati uindictam, mortem, ut. j. Cor. xv. Nouissimus destruetur inimicus mors. Vt his destructis, cœli noui uideantur.

Negotium totius Ecclesiæ.

In ministris uerbi dicitur e summe contrarie forme.

Licet hæc sententia pulchra, & uera sit, tamen & priorem non deseremus, arbitrâtes, duas summe cōtrarias formas in uerbi ministris depingi. Quarum altera est, qua hominibus parent. Hæc nominibus infantium, & lætentium significatur, scilicet, impotentia, stultitia, & inanitas. quam. j. Cor. iij. Iustus explicat, dicēs: Puro enim, q̄ deus nos Apostolos nouissimos ostēdit, tanquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo, & angelis & hominibus. Nos stulti p̄pter Christum, uos autem prudentes in Christo, nos infirmos autem fortes, uos nobiles, nos autē ignobiles, usq̄ in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cœdimur, & instabiles sumus, laborâtes manibus nostris, maledicimur, & benedicimus, blasphemamur & obsecramus, persecutionē patimur, & sustinemus, tanq̄ purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsima usq̄ ad huc. Ecce forma infirma Apostolorum: talis enim in oculis hominū est & esse debet Apostolus, Apostolorumq̄ successor. At rursum. ij. Cor. ult. Formam, qua in oculis dei erat, quanta copia effundit, inter cœtera, dicens: Tamen si nihil sum, signa tamē Apostolatus mei facta sunt sup̄ uos, in omni patientia, in signis, & prodigijs, & uirtutibus. Et. j. Cor. j. Nos prædicamus Christum crucifixum, ludæis scandalum, Gentibus stultitiā, ipsis autē uocatis Iudeis, & gentibus Christum, dei uirtutem & dei sapientiam. Et. ij. Cor. ultimo: Christus non infirmatur in uobis, sed potens est in uobis. His omnibus declarat, q̄ magna sit forma in oculis dei ministerii uerbi, cum sicut Cœli pluat doctrinam salutarem, tonet minis, choruscet miraculis & signis, illuminet promissis &c.

Est ergo sensus huius uersus: Ex ore infantium, perficies uirtutem, & destrues inimicos & ultores, quod erat mirabile in oculis omnium hominum, necq̄ credibile, ut fastus & potentia mundi tantæ infirmitati cedant, fiet tamen: Quoniam cœlos tuos uidebimus; Et qui in carnis infirmitate prædicant, uirtute tamen spiritus signa faciēt, & præualebunt, & qui in oculis hominū sunt despecti, coram te, & qui oculos tuos habent, sunt super omnem potentiam & gloriam. Atq̄ ordinē uide: Prior est forma infantium, posterior cœlorum, ut ostendat Apostolum, seu uerbi ministrum, gloriosa forma nihil ualere, nisi si prius ualuerit ignominiosa. Cum autem nunc summis uirtutibus detestentur formam priorem, tantum diuitijs, luxu, fastu, pompa præstantes, quid mirum, si nec posteriore ualeant, nec uerbo, nec signis aliquid potentes? Vnde Imperator ille, cum Papa ei suos ostendisset thesauros adficiens: Nunquid Imperator nos possumus dicere, Aurum & argentum, non est mihi; Respondit satis oportune, & false, sed nec illud quod sequitur, potes mi pater dicere: Surge, & ambula. Nam sacerdotia duntaxat dispensare, & iurgia mundi curare, quæ hodie sunt Apostolicorum negotia, quis nō uel Turca, uel Scyta possit attentare? Infelicissimum sane aduentum dei in carnem, si ob hoc uenit, ut hanc potestatem pontificibus daret, quam a seipso tantis repulit studijs: sed sine, sic me retur nostra ætas administrari.

Nō est mirum nos Apo- stolos, nihil spiritus uirtute posse.

Mouet

Mouet forte simplicem lectorem, q[uod] uisurum se caelos dicit Propheta, cum noui testamenti tempus non uiderit. At in persona populi dei loquitur, quia tunc uisurus erat, postea uidit, & nunc uidet, uisurusq[ue] est in finem mundi. Neq[ue] enim tam curat exprimere, quo modo ipse uidet, q[uam] quo modo manifestandum sit quod uisurum se dicit. Quasi diceret: Coeli tui reuelabuntur, & mitentur in omnem terram, omnium oculis expositi, ut uidere possim eos, si uiderem, nunc uero audio eos, & fide sola cerno. Eodem tropo, & eadem persona loquitur Iacob. Genesis. xlix. Expectabo salutare tuum domine, id est, scio manifeste uenturum. Et psalmus. xcviij. Uiderunt omnes termini terrae salutare dei: Quod est dicere (ut Isaias loquitur) Reuelabitur gloria domini. Et Si meon: Lumen ad reuelationem gentium, id est, ut reueleretur gentibus. Quare hoc uisus uisus, non nisi manifestam Apostolorum, & successorum ostendit omnium oculis praesentiam, & notitiam. Atq[ue] hoc est, quod Propheta exultat, delectatus scilicet, in reuelandis uerbis & gratiae sacramentis, per Apostolos, & successores eorum.

Opera (inquit) digitorum tuorum. Sumpta ex hominibus artificibus metaphoram, qui opera sua digitis efficiunt, praesertim electiora, & teneriora: Nam quae manibus, aut pedibus faciunt, crassa sunt, & parum artis referentia, omninoq[ue] similia bestiarum operibus. His docetur noui testamenti praedicatorum esse longe praeter ueteris testamenti sacerdotibus synceriores, q[uod] spiritum a litera plene separarint, & purissime tenerrimeq[ue] tradiderint, quem illi in uoluntate rudioribus legis umbris uelut crassiore opere tradebant. Nihil enim ad perfectum duxit lex, ait Apostolus. Constat autem satis ex Euangelio, digitum dei uocari spiritum sanctum, qui siue ipse propter diuersitatem donorum (de quibus. i. Corinth. xij.) pluraliter digiti, dicatur, siue ipsa dona, nihil refert. Coeli enim formantur spiritu sancto, formantur & donis spiritus sancti.

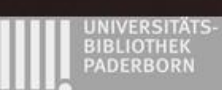
Et illud quoq[ue] perseverat quod psalmo primo diximus, uerbum אֱלֹהִים significare operationem manentem, seu facturam, ut est domus, aut uestis. Quod hic clare intelligit, dum opera (heb. מַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה) appellat Apostolos & uerbi doctores per digitos suos factos. In quo & altera dignitas Apostolicae formae commendatur. Qui & si coram hominibus sint peripsima, dei tamen sunt tenerrima, electissima, grauisima opera, deformantur ab hominibus, sed formantur a deo, illis sunt patientes immo passio, huic autem opus. In quo iterum, fortissima datur consolatio uerbi ministris, ut sint fortes animo, scientes sese esse digitorum dei opera exquisita in omnes uoluntates eius. Opus enim est robusta consolatione ihs, qui aduersus totum mundum singuli & soli mittuntur pugnaturi. Vnde & Christus Actuum. i. praecepit Apostolis, ut sederent in ciuitate donec induerentur uirtute ex alto, & expectarent promissionem patris, q[uod] dicitur. Non ibitis donec opera digitorum meorum facti fueritis.

Simul indicat ea dictione prosperitatem uerbi, si ministri modo sint opera digitorum dei. Nam Exodi. viij, in tertio signo defecerunt magi, dicentes: Digitus dei hic est. Sic & Act. viij. Non poterant resistere sapientiae & spiritui, qui loquebatur. Itaq[ue] ceteris omnibus resistit diabolus, mundus, & caro: Sed digitus dei, qui spiritus & impetus est, nemo resistit, perflat auster hortum spondae, & fluunt aromata illius: Cantic. iij. Flabit (inquit psalmus cxlvij.) Spiritus eius, & fluent aquae, id est, conuertentur, & mollescent populi. Ita in digito dei,

Opera digitorum que intel ligantur.

Consolatio ad uerbi ministros.

Digitus dei nemo resistit.

gito dei, nec aliter eiecit Christus demonia. Igitur, quod infirma, infelix, stulta est forma Apostolica in infantibus & lactentibus descripta, tam potens, felix, sapiens est in caelis, & operibus digitorum dei commendata, ut faciat quae nemo credat fieri posse. Adeo omnia sub contrariis formis aguntur, quae dei sunt. Nam & Moses & Aaron in prioribus duobus signis uelut infantes & impotentes habiti sunt, sed in tertio & sequentibus, sicut caeli & digitorum dei opera praeualuerunt.

Lunam & stellas quae tu fundasti. Queritur quid sit, quod solis non meminerit, qui caelorum gloria est. Forte quod totum psalmum de ipso Christo canit, qui est sol istorum caelorum, ut psalmus. xvij. Soli posuit tabernaculum in eis. Quia de ipso superius dixerat: Eleuata est gloria tua super caelos. Et deinceps laus eundem proprio praenotio decantabit, dicens: Quid est homo quod memor es eius &c. dignior enim & copiosior illi debebatur praedicatio, quod luna & stellis, ideo seorsum erat canendus. Quamquam & in hoc satis indicatus est, quod fundatas stellas & lunam dixit: Cum fundamentum Ecclesiae & iustorum stiticia. Quomodo & Isaiam, xxvij, adducit Petrus, i. Pet. ij. Ecce ponam in Zion lapidem summum, angularem, probatum, electum, preciosum, & qui crediderit in eum, non confundetur.

*Christus sol
iusticiae, fun-
damentum Ec-
clesiae.*

Poterat ergo dicere: Lunam & stellas, quae tu illustrasti, seu, per solem lucere fecisti. Si quidem a sole uniuersi luminis fonte, aiunt, lunam & stellas illustrari. Sed maluit dicere: quae tu fundasti, non sine causa, ut ostenderet simul Christum solem caelorum esse, & fundamentum, & petram, supra quam Ecclesia aedificata, & fundata praeualeat, etiam aduersus portas inferi. Matth. ij. & xvj. Et ut sic potius loqueretur, magis quadrabat ad rem, quod si de illuminatione locutus fuisset. Quia Christus quidem illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum; Et Euangelium praedicatur omni creaturae, sicut sol iste illuminat omnia, uerum, ut caeci non uident lumen omnia illuminans, ita non omnes obediunt Euangelio, nisi qui fide forti fundantur in Christo sole illuminatore. Quod iterum in nostram consolationem & exhortationem dicitur: Quia quantumuis insaniant in Ecclesiam & sanctos Christi, non praeualebunt, stat enim fundamentum Christus, stat Ecclesia, quia deus eam fundauit super Christum, non commouebitur, quia qui credit in illum non confundetur. Quando ergo de fide Ecclesiae & iustorum, uoluit loqui, quia sola fundantur, repugnabat uerbum (fundasti) ut solem adijcere non posset, cum ipse non fundetur, sed fundamentum sit.

*Christum do-
centes mundo
spectabiles.*

Illud minutulum est: Cur potius dicat, quae fundasti, quam, quas fundasti, cum & luna, & stellae, sint foeminini generis: Nam hebraeus neutrum genus non habet. Sufficit lunam & stellas, significatione allegorica, esse Ecclesiam & fideles in Christo, qui fide super eum fundati, uisibiles, spectabilesque facti sunt toti mundo. Sic Daniel, xij. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui erudiunt ad iusticiam multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates. Non hic loquitur de doctrina & iusticia hominum, ut ferme contaminatur hic locus a plurimis, sed de doctrina & iusticia dei, quae est in spiritu. Atque id indicat ipsa Allegoria, quod caelos, lunam, stellas appellat, cum nihil minus appareat coram hominibus, uidentur tamen, id est, signis & uirtutibus ostenduntur mundo, sed non creduntur ab omnibus.

Obserua

Observa distributionem, cœlos appellat opera digitorum dei, lunam & stel-
 las fundata dei. An non cœlos quoq; ipse fundat? an non luna & stellæ sunt
 opera digitorum eius? Cur ergo sic distribuit? utrunque certe ipse facit solus,
 & utrunque in utrisque operatur. Digiti eius faciunt tam cœlos, q̄ lunam &
 stellæ, & ipse fundat tam lunam & stellæ, q̄ cœlos. Verum ideo hac distribu-
 tione usus est, ne (sicut Corinthij) ullus diceret: Ego sum Pauli, ego Cephe,
 ego Apollo. Non enim Apostoli Ecclesiam, & fideles, fundauerunt, sed deus ^{Ecclesiam nō}
 qui incrementum dat, sunt tamen ministri, per quos (inquit) credidistis, id est, ^{Apostoli, sed}
 fundati estis. Ipsi uero per nullos alios se priores Apostolos fundati sunt, sed ^{Christus fun-}
 dant. Ipsi uero per nullos alios se priores Apostolos fundati sunt, sed ^{daunt.}
 sunt opera digitorum dei prima, iuxta illud psalmi, xxxij. Verbo domini cœli
 firmati sunt, & spiritu oris eius, omnis uirtus eorū. In qua re, quid opus est ite-
 rum admonere maiores Ecclesiarū, ut intelligant nō satis esse si fundentur in
 Christo cū cæteris, nisi sint opera digitorum dei, scilicet uocati & facti ex deo?
 At nunc quid sunt, nisi opera manuum hominum, simulachra gentium, aut ^{Maiores Eca-}
 rum, & argentum? Aures enim habent, & non audiunt uerbum dei, oculos, ^{clesiarum,}
 & non uident seipfos, manus habent, & non palpant, alijs bene faciendo, nec ^{quid sint.}
 ut uocentur hodie creatura hominis, & recte: Si enim essent opera digitorum
 dei, creatura hominis non essent. Et dignum est seculum nostrum, has uen-
 tosas & audaces adulationes audire. Denique in praefationibus Epistolarum ^{Adulationes}
 non separant hominis & dei gratiam: Dei (inquiunt) & Apostolicæ sedis gra- ^{audaces secu-}
 tia. Quasi parum sit, dei gratia, aut non prophatum eodem titulo, dei & ho- ^{lo nostro dia-}
 minis gratiam æquare. Abominatio ista in loco sancto stans, etiam placet his, ^{gnas.}
 qui eam summis uiribus debuerant propellere. Verum transeat ista iniquitas,
 dabitur nostris sua moribus ætas, ut præsent simul gratia Apostolicæ sedis,
 & indignatione tribunalis Christi. Apostolica sedes debuerat agnoscere tan-
 q̄ gratiam sibi factam, si cooperatores mereretur obtinere, & compellere inui- ^{Onus, non}
 tos, tanq̄ onus, & non gratiam impostura. ^{gratia.}

Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quo-
 niā uisitas eum?

Primum, quia uarios hic exercitauit locus autores, illud sciendum quod in
 hebræo, non est coniunctio disiunctiua, in qua re, & si parua, Augustinus,
 Cassio, & alij suam intelligentiam collocant, dum dicunt: Aut filius hominis,
 pertinere ad Christum propter disiunctiuam: Et, quid est homo, pertinere ad
 omnes alios. Verum hebræus constanter habet: Et filius hominis, dicens:
 אדם בן אדם uben Adam, & hunc sequemur, autoritate Pauli heb. ij. utrunque
 de Christo intellecturi, ubi dicit: Testatur autem in loco quodam quis: Quid
 est homo q̄ memor es eius, aut filius hominis, quoniam uisitas eum? Quanq̄
 si etiam coniunctio disiunctiua seruetur, non urget alium hominem, alium si-
 lum hominis intelligi, q̄ usu permissum sit ijs, qui cum admiratione nimia
 (ut hic locus) interrogant, Tautologia tum disiunctiua utantur tum copula-
 tiua, ad indulgendum affectibus, ut ibi: Popule meus quid feci tibi, aut in quo
 molestus fui, aut in quo contristauit te.

Q. iij. Deinde